

GERTATZEAR DAGO ZERBAIT

H. Böll

Nire bizitzako gertakaririk bitxienetako bat Alfred Wundsiedelen fabrikan enplegatu nengoenean gertatua dut. Joera handiagoa dut, neurez, olgeta eta gogoetarako lanerako baino, baina lantzean behin ekonomi estualdiek behartzen naute —olgetak bezain errenta eskasa ematen bait du gogoetak— enplegu deitu ohi dena onartzera. Beheraldi horietako batean aurkitzen nintzelarik berriro, lan agentzia baten esku utzi nuen arazoa, eta Wundsiedel fabrikara bidali ninduten zoritxarreko beste zazpi kiderekin batera, han gaitasun froga bat egin ziezaguten.

Fabrikaren ixurak berak fidakaitz bihurtarazi ninduen: Fabrika osoa zen kristalezko blokez eraikia, eraikuntza argiei eta espazio argiei diedan aiherra, ordea, lanari diodan aiherra bezain handia izaki, are fidakaitzago sentitu nintzen, hala ere, iritsi bezain laster kantina argi batean, kolore alaiz margotuan, gosaria atera zigutenean: kamarera oso guapa batzuek arraultzeak, kafea eta tostadak ekarri zizkiguten, eta laranja zumoz betetako pitxar apain batzuk zeuden: arrain urre kolorezkoek akuario orlegi argien pareten kontra estutzen zituzten beren aurpegi axolakabeak. Kamarerak hain alai zeuden ezen bai bait zirudien pozez leher aginean zirela. Borondate ahalegin handi batek bakarrik —hala iruditzen zitzaidan— galerazten zien denbora guztian kantulanean ari zitezen. Entonatu gabeko abestiz beterik, oiloak errun gabeko arraultzez adina bazeuden.

Berehalaxe ohartu nintzen nire zoritxarreko kideek ohar-
tu bide ez zutenaz: gosari hura bera ere frogaren zati zela;
eta horregatik arretaz mastikatu nuen, bere organismuari ba-
lio handiko sustantziak ematen ari zaiola jakinaren gainean
dagoen pertsonaren erantzukizun osoaz. Bestelako zirkuns-
tantzian mundu honetako beste ezerk eragingo ez lidakee-
na egin nuen: laranja zumoa edan nuen baraurik, utzi nuen
kafea, arraultze bat eta tostada gehienak, jaiki nintzen, eta
sasoikiro korritu nuen kantina goitik behera guztian.

Esamina izateko zen gelara eraman zuten lehena izan nin-
tzen. Mahai zoragarri batzuren gainean prestaturik zeuden
galdera paperak. Hormek bazuten halako berde aire bat, de-
korazioren amorratuei «eromenezkoa» bat lapurtuko ziekee-
na ezpainetatik. Ez zen inor ikusten, baina hain nengoen se-
guru begira nituela, ezik ekintza gizonak inor begira ez due-
la uste duenean egiten duen bezalaxe jokatu bait nuen neuk
ere: atera nuen urduri luma patrikatik, eseri nintzen hurbi-
leneko mahaian eta tabernatako kontuekin gizaseme zitalek
ohi duten bezalaxe neureganatu nuen galdera papera.

Lehendabiziko galdera: Ongi al derizkiozu pertsonak bi-
na beso bakarrik, bina hanka, begi, belarri izateari?

Lehendabiziko aldiz bildu nituen orduantxe nire gogoeten
fruituak eta zalantzarik gabe idatzi nuen: «Lau beso, hanka
eta belarri ere ez nituzke aski nire ekintzarako. Gizonaren
hornidura, arlo honetan, xurra bait da».

Bigarren galdera: Zenbat telefono erabil zenezake aldi
berean?

Lehen graduko ekuazioa ateratzea bezain erraza zen ho-
netan ere erantzuna: «Zazpi telefono besterik ez dudanean
—idatzi nuen— urduritu egiten naiz, bederatzirekin bakarrik
sentitzen naiz guztiz nahierara».

Hirugarren galdera: Zer egiten duzu zuk zure jai egu-
netan?

Nire erantzuna: «Jai hitza ez dut ezagutzen. Hamabost ur-
te betez gero borratu nuen nire hiztegitik, hasieran, izan
ere, ekintza izan bait zen».

Lortu nuen lanpostua. Izatez, bederatzit telefonoak ere ez nituen aski. Hotsegiten nuen mikrofonotik: «Ekiozu oraintxe bertan» edo «Egizu zerbait». Gertatu behar du zerbait — Gertatzera doa zerbait — Gertatu da zerbait — Gertatu behar luke zerbait». Erabiliena, ordea, aginduzko forma nuen, bazirudien giroari hobeto egokitzen zitzaiola eta.

Oso interesgarriak ziren eguerdiko tarteak, kantinan, alaitasun isilez inguraturik jaki bitaminaz aberatsak jaten genituenean. Jendetza inurritegi bat zen Wundsiedel fabrika, beren bizitzako gorabehera guztiak kontatzeko irrika bizian erio zena, ekintza gizon handiei gertatzen zaien bezala. Egin dutena garrantzia handiagokoa da halakoentzat bizitza bera baino; botoi bat sakatzea da aski eta berehala hasten dira beren ekintzak goraitpatzen.

Wundsiedel-en ahalduna Broschek izeneko bat zen, bere kabuz halako ospe bat lortu zuena, ikasle zenean zazpi haur eta emakume paralitiko bat mantendu zituelako gauez lan eginez, aldi berean lau ordezkarrizta zeramatzala, probetxu handiz gainera, eta eginak zituen, hortaz aparte, bi urtetan bi oposizio arrakasta bereziz. Galdegin ziotenean kazetari batzuek: «Eta noiz egiten duzu zuk lo, Broschek?» «Loa pekatu da» erantzun zien hark.

Wundsiedel-en sekretariak aurrera aterarik zituen, puntu eginez, gizon elbarri bat eta lau haur, aldi berean Psikologia eta Geografian doktoratu, polizi zakurrak hazi eta kabatereko kantari bezala famatu egiten zelarik Vamp 7 izenez.

Wundsiedel bera ere esnatu bezain laster zerbaiti ekiteko prest dauden horietarikoak zen: «Ekin behar diot zerbaiti», pentsatzen dute, albornozaeren gerrikoa gogoz lotzen duten bitartean. «Ekin behar dio zerbaiti» pentsatzen dute, bizarra moztu eta makinatik jaboiarekin batera kentzen dituzten bizarrei gailenkiro begiratzen dieten bitartean: bizar hondakin horietxek dira beren ekintza afanaren lehen kaltetunak. Ekintzarik bakarrekoenek ere atsegina ematen diote horrelako jendeari: ura badoa, papera erabiltzen da. Gertatu da zerbait. Jaten da ogia, arraultze eskola kraskatzen da.

Gauzarik hutsalenak ere ekintza itxura hartzen zuen Wundsiedelengan: Sonbreroa jazteko era, berokia lotzeko modua —indarrez gainezka—, bere emazteari ematen zion musua: ekintza zen guztia.

Bere bulegora sartzen zenean, oihuz egiten zion diosala sekretariari: «Gertatu behar du zerbait». Eta umorez erantzuten zion hark: «Gertatzera doa zerbait». Gero joaten zen Wundsiedel lansail ez lansail bere «Gertatu behar du zerbait» alai hura botaz. «Gertatzera doa zerbait» erantzuten zioten denek. Pozez egiten nion oihu neuk ere bulegora sartzen zitzaidanean: «Gertatzera doa zerbait».

Lehenengo astean hamaikara jaso nuen erabiltzen nituen telefonoen kopurua; bigarrenean hamairura, eta asko entretenitzen nintzen goizean tranbian nindoala, agindukera modu berriak asmatzen edo «gertatu» aditza aldi eta modu guztietan, subjuntiboan eta indikatiboan konjugatuz; bi egun oso eman nituen esaldi bera errepikatuz, bikaina iruditu zitzaidan eta: «Gertaturik behar luke zerbaitek» eta beste bi honako honekin: «Honek ez zukeen gertatu behar».

Benetan gustora sentitzen hasia nintzen eta orduantxe gertatu egiaz zerbait. Astearte goiz batez —ondo eseri gabea nintzen artean— sartu zitzaidan Wundsiedel bulegora, eta jaurtiki zidan bere «Gertatu behar du zerbait» hura. Baina aurpegikeran igarri nion zehaztezinezko zerbaitek zalantza eragin zidan egokia ote zen, gero, aginduta zegoen bezala «Gertatzera doa zerbait» alai eta bizkor erantzutea. Luzee- gi egin nuen duda, zeren Wundsiedelek, deihadar egin ohi ez bazuen ere, orrore egin bait zuen hartan: «Erantzun ezazu. Erantzun ezazu aginduta dagoen bezala, zuk». Eta erantzun nuen, ahots beheran eta gogoz kontra, haur bati esanaraziko balitzaio bezala: «ni mutiko gaiztoa naiz». Ahalegin handia eginez lortu nuen esaldia ahoskatzea: «Gertatzera doa zerbait», eta esan ere apenas egin bait nuen, ze gertatu bait zen benetan zerbait: Wundsiedel, erori lurrera, jiratu bere gain eta luze geratu zen ate aurrean. Berehalaxe ohartu nintzen neure begi bistan gertatuaz, mahiari buelta emanaz han zeztan gizonarengana nindoala: hilik zegoen.

Buruari eraginez igaro nintzen Wundsiedelen gainetik, abiatu nintzen Broscheken bulego aldera, pasilotik geldiro ibiliz, eta deitu gabe sartu nintzen.

Bere mahaian eseririk zegoen Broschek, telefono bana zuen esku banatan, boligrafo bat ahoan, block batean oharak idazteko zerabilena, oin hutsekin, berriz, mahai azpian jarria zeukan puntu egiteko makina bati eragiten zion, bitartean. Era horretara familiaren jantziak osatzea lortzen zuen.

«Gertatu da zerbait» esan nuen ahots beheran.

Broschekek jaurtiki zuen tuka boligrafoa, laga zituen bi bi telefonoak eta kendu zituen oinak puntu egiteko makinatik.

— Zer da gertatu den hori? —galdegin zuen.

— Wundsiedel jauna hil egin da —erantzun nik.

— Ez —esan zuen Broschekek.

— Bai —nik—. Zatoz nirekin.

— Ez —beretsi zuen Broschekek, baina labaindu zen zapatiletan barrena eta nire atzetik etorri zitzaidan pasiloan zehar.

— Ez —esan zuen berriro Wundsiedelen gorputzaren aurrean ginenean. «Ez, ez». Ez nion kontra egin nahi izan. Eragin nion kontuz Wundsiedeli ahoz gora, itxi nizkion begiak, eta pentsakor geratu nintzaion begira.

Ia samurturik geratu nintzen beragatik, eta lehendabiziko aldiz ohartu nintzen orduantxe ez niola gorrotorik izan inoiz. Bazuen aurpegikieran zerbait, hurrek ohi dutena bezalakoa, papa Noelengan sinestea utzi nahi ez dutenean, la-

gunen argudioak hain komentzigarriak iruditurik ere, hartantxe tematurik.

— Ez —errepikatzen zuen Broschekek—. Ez.

— Gertatu behar du zerbait —esan nion ahots beheran Broscheki.

— Bai —esan zuen Broschekek—. Zerbait gertatu behar du.

Gertatu zen zerbait: Wundsiedeli lur eman zioten eta ni izendatu ninduten, arrosa artifizialezko koroe bat eramanez haren zerraldoaren ondotik joateko, olgeta eta gogoetarako joeraz aparte, traje beltzarekin oso ongi egokitzen diren halakoxe aurpegikera eta itxura halakoxea bait ditut izan ere. Egundoko efektoa egin bide nuen, Wundsiedelen zerraldoaren atzetik eskutan arrosa artifizialezko koroea neramala nindoalarik. Hileta konpainia dotore batek hartan sartzeko eskaintza egin zidan: «Hiletari peto petoa zara zu» esan zidan konpainiako zuzendariak. «Jantziena gure kontura izango da. Aparteko bikaina duzu aurpegia».

Broschekenetik aldegin nuen, aitzakia harturik han ez nengoela guztiz nahierara, nere ahalmenetako batzuk, hamairu telefonoak arren, alferrik galtzen zirela. Nire lehendabiziko hiletari lana egin nueneko jakin nuen: «Hauxe duk hirea, hauxe duk hiretzako heukan postua».

Zutik egoten naiz, gogoetatsu, lore sorta soil bat dudala eskutan, zerraldoaren atzean, bitartean Haendel-en Largo jotzen dutela, behar adina jaramon egiten ez zaion musika, horixe. Kanposantuko kafetegia dut denbora gehiena egoten naizen tokia. Hantxe igarotzen dut nire profesiozko eginbeharren artean geratzen zaidan astia, nahiz eta batzutan joaten naizen, hala ere, beste enterru batzuren atzetik ere, haiekiko betebeharririk ez izan arren, erosten dut neure dirutik lore sorta bat eta herbesteraturen baten zerraldoaren atzetik doan benefizentziako enplegatuari elkartzeko natsaio. Wund-

siedel hilobiari ere egin ohi dio bisita, tartean behin, harixe zor bait diot, zor, nire benetako lanbidea aurkitu badut, go-goeta komenigarri eta olgeta derrigorrezkoa duen lanbidea.

Handik puska batera kontutara etorri nintzen ez niola sekula jaramonik egin Wundsiedelen fabrikan egiten zen produktuari. Jaboia edo, bide zen.

Pello Zabaletak euskaratua.
Itzulpena:
Itzulpena: J. M. Zabaleta

Zutik sukaldearen erdian, Filipp atezaina bere sermoi-
txoa botatzen ari zen: Lekaioak, orgazaina, etxeko neskatarri
biak, sukaldaria, sukaldarisa eta sukai mutil bi, Filippen se-
meak biak, zituen entzule. Goizero jaulki ohi zien atezainak
bere hitzalditxoa. Eskola zuen mintzaldigai egun hartan.

—Zerrien arnazaiko bazioete bezala bizi zarete gutxiok
—zioen atezainak kapelua eskuetan—. Zuen egunak hementxe,
zulo honetan igaro ohi dituzue; ezjakintasunaz aparte, ez da
zuegan zibilizazioaren haztarnarik batere. Mixka dama-jo-
koan otengabe. Matriona urrak kraskatzen. Mikifor hortzak
erakusten. Harek al dira adimenaren seinaleak? Ez dira adi-
menaren seinaleak, ez, ergelkeriarenak baizik. Zuek ez duzue
adimen gaitasun izpirik erel! Eta badakizue zergatik?

OHARRA: Aurten bertan hil berria dugun Heinrich Böll idazle ale-
manaren ipuin hau «Doktor Murkes Gesammelte Schweigen und an-
dere Satiren» (Kolonía, 1958) liburutik hartua da. Testu hau, ordea,
ez dago hartatik itzulia, Alianza Editorialek (Madrid, 1973) «Los si-
lencios del doctor Murke» itzulpenetik itzulia baizik. Hala ere, H. Bö-
llek ohartxo batean kabitzen direnak baino gehiagoko merezimenduak
dituenek —idazlea estimatzen duenak ezagutzen ditu, eta ezagutzen
ez duenak ez du ohar baten estimazioa merezi—, ohar baten omena
baino mereziagoa zuen bere testu baten itzulpena. Euskaraz, izan
ere, banakoaz aparte, P. M. Zabaletak itzuli eta oraindik argitaratu
gabe dagoen «Katarina Blumen ohore galdua» beste itzulpenik ez
dago, nik dakidalarik behintzat, H. Böllena.—*Itzultzaileak.*